

Επίκαιρα

Θέματα Συνταγματικού Δικαίου

Υπεύθυνος ύλης: Ξενοφών Κοντιάδης

Μάιος 2012, Τεύχος 14

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Η συμφωνία διάσωσης της Ελλάδας και η τελεολογική προσέγγιση», Mike Dorf
- «Για τις διαδηλώσεις στο ιστορικό κέντρο», Γιώργος Καμίνης
- «Προνόμια πρώην πρωθυπουργών», Κώστας Χρυσόγονος
- «Πανεπιστημιακή παραλυσία», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Προς ένα νέο πολιτικό σύστημα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Προγράμματα

- «Έντυπος πολύγλωσσος Οδηγός Πρόληψης σε θέματα υγείας για την πληροφόρηση και την ευαισθητοποίηση των μεταναστών»

Εκδηλώσεις

- «Κράτος, Δημοκρατία και Σύνταγμα στην εποχή της κρίσης», Ινστιτούτο Goethe Αθηνών, Τρίτη 22 Μαΐου 2012, ώρα 19:00

Νέα βιβλία

- Jan-Werner Müller, «Συνταγματικός πατριωτισμός»

Η συμφωνία διάσωσης της Ελλάδας και η τελεολογική προσέγγιση

Mike Dorf, Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Κολούμπια

Την περασμένη εβδομάδα παρακολούθησα μια διάλεξη του καθηγητή του Πανεπιστημίου Gutenberg, Hanno Kube, με θέμα την ευρωπαϊκή κρίση χρέους και το κράτος δικαίου. Ο καθηγητής Kube έθεσε μερικά πολύ ενδιαφέροντα ζητήματα σχετικά με τα αίτια της κρίσης, τις επιπτώσεις της για τη δημοκρατική διακυβέρνηση στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη σχέση της Συνθήκης της Λισαβόνας με άλλες συνθήκες υπογεγραμμένες από τα κράτη μέλη. Θα ήθελα όμως να επικεντρωθώ σε ένα συγκεκριμένο επιχειρήμα που παρουσίασε και το οποίο έχει λίγο πολύ ως έξης: 1) Το άρθρο 125 της Συνθήκης ΕΚ απαγορεύει στα κράτη μέλη να αναλαμβάνουν την κάλυψη των χρεών κρατών μελών της ευρωζώνης, 2) η συμφωνία διάσωσης της Ελλάδας αποτελεί de facto ανάληψη του ελληνικού χρέους, και άρα 3) η συμφωνία διάσωσης παραβιάζει τη Συνθήκη της Λισαβόνας. Θα εστιάσω κυρίως στο τρίτο σκέλος του επιχειρήματος και θα συνεχίσω συσχετίζοντάς το με την αμερικανική συζήτηση για την ερμηνεία του δικαίου.

Πρώτον, όπως γίνεται δεκτό από το δεύτερο σκέλος του επιχειρήματος, η συμφωνία διάσωσης δεν αποτελεί παραβίαση του γράμματος του άρθρου 125, το οποίο προβλέπει ότι «η Ένωση δεν ευθύνεται για τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν οι κεντρικές κυβερνήσεις, οι περιφερειακές, τοπικές ή άλλες δημόσιες αρχές, άλλοι οργανισμοί δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις των κρατών μελών, ούτε τις αναλαμβάνει, με την επιφύλαξη των αμοιβαίων χρηματοοικονομικών εγγυήσεων για την από κοινού εκτέλεση ενός συγκεκριμένου έργου. Κανένα κράτος μέλος δεν ευθύνεται για τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν οι κεντρικές κυβερνήσεις, οι περιφερειακές, τοπικές ή άλλες δημόσιες αρχές, άλλοι οργανισμοί δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις άλλου κράτους μέλους, ούτε τις

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Η συμφωνία διάσωσης της Ελλάδας και η τελολογική προσέγγιση», Mike Dorf
- «Για τις διαδηλώσεις στο ιστορικό κέντρο», Γιώργος Καμίνης
- «Προνόμια πρώην πρωθυπουργών», Κώστας Χρυσόγονος
- «Πανεπιστημιακή παραλυσία», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Προς ένα νέο πολιτικό σύστημα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος

αναλαμβάνει, με την επιφύλαξη των αμοιβαίων χρηματοοικονομικών εγγυήσεων για την από κοινού εκτέλεση ενός συγκεκριμένου έργου».

Με τον τρόπο αυτό το άρθρο 125 αποκλείει την ύπαρξη και την ανάληψη ευθύνης των χρεών ενός κράτους μέλους από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή τα μέλη της. Η συμφωνία διάσωσης της Ελλάδας είναι όμως δομημένη σε ένα σύνθετο πακέτο ανταλλαγής ομολόγων (που περιλαμβάνει και κούρεμα χρέους) από τους δανειστές της, δανεισμό από το EFSF και ανάληψη υποχρέωσης να ληφθούν μέτρα λιτότητας εκ μέρους της ελληνικής κυβέρνησης, που δεν αντιστοιχεί σε ευθεία ανάληψη χρέους εκ μέρους της ΕΕ ή των μελών της. Είναι βέβαιο αληθές ότι η ουσία της συμφωνίας διάσωσης ήταν χρηματικές ενισχύσεις οι οποίες στην πράξη προέρχονται από την Ένωση και τα μέλη της, επιτρέποντας στην Ελλάδα να απαλλαγεί από ένα μέρος του χρέους της, οπότε το συνολικό πακέτο ισοδυναμεί με ανάληψη ενός μέρους του ελληνικού χρέους. Όμως ένας υποστηρικτής της στενής γραμματικής ερμηνείας (textualism) θα θεωρούσε ότι το άρθρο 125 δεν απαγορεύει το *ισοδύναμο* με ανάληψη χρέους, αλλά μόνο την *πραγματική* ανάληψη χρέους.

Ωστόσο η στενή γραμματική ερμηνεία, του τύπου που υιοθετεί ο δικαστής Scalia, δεν είχε ποτέ ασκήσει μεγάλη επίδραση στην Ευρώπη και εδώ ο καθηγητής Kube δεν αποτελεί εξαίρεση. Με βάση την ιστορία των Συνθηκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο καθηγητής Kube υποστήριξε ότι αποτελεί κοινή γνώση στην Ευρώπη πως αυτό που εννοεί το άρθρο 125 είναι «όχι συμφωνίες διάσωσης». Είναι ενδιαφέρον, μάλιστα, ότι ανέφερε πως οι περισσότεροι από όσους υποστηρίζουν στην Ευρώπη τη νομιμότητα της συμφωνίας διάσωσης, δεν θεμελιώνουν το επιχειρήμα τους στο γράμμα του άρθρου 125. Αντίθετα, με βάση τις ενέργειές τους φαίνεται να αναγνωρίζουν ότι υπάρχει παραβίαση του άρθρου 125.

Πρώτον, υποστήριξαν ότι η συμφωνία διάσωσης είναι μεν παράνομη, αλλά κατά τη διάρκεια κρίσεων οι νόμοι σιωπούν, μια εκδοχή της λατινική αρχής *inter arma enim silent leges*. Η αρχή αυτή προκαλεί απέχθεια στον Γερμανό καθηγητή Kube, διότι για τους Γερμανούς αποτελεί υπόμνηση της πολιτικής φιλοσοφίας του Carl Schmitt, η οποία είναι στενά συνυφασμένη με το ναζισμό. Αυτό είναι κατανοητό. Ο Carl Schmitt ήταν πράγματι ναζί, και παρά τις πρόσφατες προσπάθειες των Eric Posner και Adrian Vermeule να τον αποκαταστήσουν, η θέση του ότι η ανάγκη παράγει δίκαιο είναι κατανοητό να θεωρείται τοξική στην Ευρώπη.

Η δεύτερη προσέγγιση έχει για εμένα ειδικό ενδιαφέρον. Κάποιοι υποστήριξαν πως παρότι το άρθρο 125 αποσκοπεί στην απαγόρευση των διασώσεων, ο σκοπός αυτός πρέπει να

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Η συμφωνία διάσωσης της Ελλάδας και η τελεολογική προσέγγιση», Mike Dorf
- «Για τις διαδηλώσεις στο ιστορικό κέντρο», Γιώργος Καμίνης
- «Προνόμια πρώην πρωθυπουργών», Κώστας Χρυσόγονος
- «Πανεπιστημιακή παραλυσία», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Προς ένα νέο πολιτικό σύστημα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος

αναγνωσθεί υπό το πρίσμα των θεμελιωδών σκοπών της Συνθήκης. Συγκεκριμένα, οι αρχικές διατάξεις της Συνθήκης θέτουν στόχους οι οποίοι θα υπονομεύονταν σημαντικά από την προοπτική της στάσης πληρωμών μιας ή περισσότερων κρατών μελών, που θα βύθιζε ενδεχομένως όλη την ήπειρο σε οικονομικό (και δυνάμει πολιτικό) χάος. Αυτοί οι θεμελιώδεις σκοποί περιλαμβάνουν την ευρωπαϊκή αλληλεγγύη, τη δημοκρατία, την αρμονική οικονομική ανάπτυξη και άλλες αρχές.

Στο ερώτημα που του έθεσα γιατί αυτές οι βασικές αρχές δεν αρκούν για τη θεμελίωση της νομιμότητας της συμφωνίας διάσωσης, ο καθηγητής Kube απάντησε με τον γνωστό κανόνα ότι το ειδικό υπερισχύει του γενικού. Είναι αληθές, είπε, ότι η Συνθήκη θέτει κάποιες γενικές αρχές, αλλά ή επίτευξή τους πρέπει να επιδιώκεται μέσω των συγκεκριμένων μέσων που προβλέπει η Συνθήκη. Και ένα από τα μέσα που ρητά απαγορεύει οι Συνθήκη είναι οι συμφωνίες διάσωσης. Η αντίδρασή μου ήταν ότι στην πραγματικότητα το γράμμα του άρθρου 125 δεν απαγορεύει στην Ευρωπαϊκή Ένωση κάθε μέσο με το οποίο μπορεί να προβαίνει σε συμφωνίες διάσωσης, και για τον λόγο αυτό ήθελα να καταλάβω γιατί ο Kube ήταν πρόθυμος να επικαλείται τους γενικότερους σκοπούς του άρθρου 125 και όχι τους γενικότερους σκοπούς της Συνθήκης, ώστε να προβεί στην ερμηνεία του άρθρου 125. Στη συζήτηση που ακολούθησε επικαλέστηκε μια αρχή σύμφωνα με την οποία, λίγο-πολύ, όπως το ειδικό νομοθετικό κείμενο υπερισχύει του γενικού έτσι και οι ειδικότεροι σκοποί υπερισχύουν των γενικών – και το άρθρο 125 εμπεριέχει έναν ειδικό σκοπό απαγόρευσης των συμφωνιών διάσωσης.

Δεν είμαι ειδικός στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο, οπότε δεν θα τοποθετηθώ πάνω στο ζήτημα εάν ο καθηγητής Kube είχε δίκιο ως προς την αρχή την οποία υπερασπιζόταν, νομίζω όμως πως η αρχή αυτή στη βάση της είναι ορθή. Και, επίσης, πιστεύω ότι η αρχή αυτή δεν έχει γίνει αντικείμενο εκτεταμένης επεξεργασίας από την αμερικανική νομολογία ή θεωρία περί ερμηνείας. Η αντιπαράθεση μεταξύ των υποστηρικτών της στενής γραμματικής προσέγγισης (textualism), όπως ο δικαστής Scalia, και των υποστηρικτών της τελεολογικής προσέγγισης (purposivism), όπως ο δικαστής Breyer και –πολύ καιρό πριν από αυτόν– οι Hart και Sacks, σταθερά εστιάζει στο ζήτημα εάν πρέπει να πραγματωθεί ο σκοπός μιας νομοθετικής διάταξης. Για τους υποστηρικτές της τελεολογικής ερμηνείας τίθεται και το περαιτέρω ερώτημα πώς να διακρίνουν τον σκοπό μιας νομοθετικής διάταξης. Η προσθήκη του καθηγητή Kube μου φαίνεται ουσιώδης: αυτό το οποίο θέτει είναι ότι η τελεολογική προσέγγιση δεν διαφέρει και τόσο από τη στενή γραμματική ερμηνεία, καθώς και οι δύο

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Η συμφωνία διάσωσης της Ελλάδας και η τελεολογική προσέγγιση», Mike Dorf
- «Για τις διαδηλώσεις στο ιστορικό κέντρο», Γιώργος Καμίνης
- «Προνόμια πρώην πρωθυπουργών», Κώστας Χρυσόγονος
- «Πανεπιστημιακή παραλυσία», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Προς ένα νέο πολιτικό σύστημα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος

πρέπει να δίνουν προτεραιότητα στο ειδικό έναντι του γενικού.

<http://www.dorfonlaw.org>, 17/4/2012

(επιλογή-μετάφραση: Αλκμήνη Φωτιάδου)

Για τις διαδηλώσεις στο ιστορικό κέντρο

Γιώργος Καμίνης, Δήμαρχος Αθηναίων, Επ. Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

Έξι μέρες μετά τη δημοσιοποίηση της νομοθετικής πρότασης για τις διαδηλώσεις και τη δημόσια συζήτηση που ακολούθησε, γίνεται αντιληπτό για ποιο λόγο, 37 χρόνια τώρα, οι πολιτικές δυνάμεις της χώρας προτιμούν να ρυθμίζεται μία κορυφαία μορφή συλλογικής κοινωνικής και πολιτικής δράσης, οι «δημόσιες υπαίθριες συναθροίσεις», από χουντικό διάταγμα του 1971.

Είτε με την αβασάνιστη απόρριψη είτε με τη εκκωφαντική σιωπή τους, τα πολιτικά κόμματα απέδειξαν ότι στην ελληνική πολιτική ζωή είναι κατά κανόνα προτιμότερο να αφήνουμε τα προβλήματα να διαιωνίζονται, παρά να ερχόμαστε σε ρήξη με τους παράγοντες που τα προκαλούν, αδιαφορώντας έτσι εάν η κατάχρηση ενός δικαιώματος οδηγεί στον εκφυλισμό του και μετά, αναπόδραστα, σε αυταρχικότερες λύσεις. Δυστυχώς, στην Αθήνα, εδώ και πάρα πολλά χρόνια, δεν γίνεται δεκτό ότι το δικαίωμα να διαδηλώνουμε σε δημόσιο χώρο πρέπει να συνυπάρχει αρμονικά και με άλλα συνταγματικά δικαιώματα, όπως λ.χ. το δικαίωμα στην ακώλυτη κυκλοφορία των προσώπων, στην απρόσκοπτη κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική δραστηριότητα κ.λπ.

Το σχέδιο νομοθετικής ρύθμισης που με πρωτοβουλία δική μου εκπόνησε ομάδα διακεκριμένων νομικών (Μ. Βροντάκης, Ν. Αλιβιζάτος, Αντ. Μανιτάκης, Γ. Κτιστάκης, Αθ. Τσιούρας) αποσκοπεί κυρίως στο εξής: να εξαλειφθεί το φαινόμενο, μικρές πορείες των 50 ή 100 ατόμων, να κλείνουν το κέντρο της πόλης με ανυπολόγιστη ζημιά για τις επιχειρήσεις και χαμένες για τους πολίτες ανθρωποώρες.

Για τη νομοθετική ρύθμιση που προτείνουμε, κάποιοι υποστήριξαν ότι την απόφαση για την απαγόρευση ή τον περιορισμό της κινητοποίησης λαμβάνει μόνη της η αστυνομία, αποκρύπτοντας ότι, αντιθέτως, με την πρότασή μας καθίσταται συναρμόδια η δικαστική εξουσία. Επικαλούμενοι την αστική ευθύνη των διοργανωτών σε πιθανές καταστροφές, κάποιοι μίλησαν για «ποινικοποίηση» των αγώνων, αν και η προτεινόμενη ρύθμιση απαλλάσσει τους

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Η συμφωνία διάσωσης της Ελλάδας και η τελεολογική προσέγγιση», Mike Dorf
- «Για τις διαδηλώσεις στο ιστορικό κέντρο», Γιώργος Καμίνης
- «Προνόμια πρώην πρωθυπουργών», Κώστας Χρυσόγονος
- «Πανεπιστημιακή παραλυσία», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Προς ένα νέο πολιτικό σύστημα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος

διοργανωτές από κάθε ευθύνη εφόσον κάνουν τα στοιχειώδη: δηλαδή, να έχουν εκ των προτέρων ενημερώσει για την πραγματοποίηση της διαδήλωσης και να ειδοποιήσουν τις αρχές και τον εισαγγελέα αν, παρά τα μέτρα περιφρούρησης που έχουν λάβει, απειλείται από τρίτους ο ειρηνικός της χαρακτήρας. Αποσιωπάται επίσης ότι, για πρώτη φορά, απαγορεύεται η χρήση χημικών από την αστυνομία, καθώς και ότι η αστυνομία καθίσταται υπεύθυνη για τη διάλυση αντισυγκεντρώσεων, φαινόμενο, σήμερα, διόλου σπάνιο και εξαιρετικά επικίνδυνο.

Το 2011 πραγματοποιήθηκαν κατά μέσο όρο στην Αθήνα τρεις διαδηλώσεις την ημέρα. Λίγες ήταν οι μεγάλες και μαζικές, οι περισσότερες, ή μάλλον η συντριπτική πλειονότητα, ήταν πάρα πολύ μικρές. Όταν συμφωνήθηκε με την επιτροπή των διακεκριμένων νομικών η επεξεργασία της επίμαχης νομοθετικής πρότασης, ήταν γενική η πεποίθηση ότι οι διαδηλώσεις αποτελούν ένα από τα ισχυρά πολιτικά «ταμπού» και ότι το λεγόμενο «πολιτικό κόστος» δεν θα επέτρεπε στις πολιτικές δυνάμεις να παρουσιάσουν με ειλικρίνεια και νηφαλιότητα τις απόψεις τους. Δεν υπήρχε όμως καταλληλότερος χρόνος από τον παρόντα, λίγες εβδομάδες πριν από τις εκλογές, ώστε να ξεκινήσει, επιτέλους, ένας ανυπόκριτος δημόσιος διάλογος για ένα ζήτημα που αφορά στοιχειώδεις συνταγματικές ελευθερίες. Είμαι, ωστόσο, πεισμένος ότι έχουμε διαμορφώσει την πιο συγκροτημένη μεταπολιτευτικά, αλλά και την πιο φιλελεύθερη, σε νομικό επίπεδο, ανάγνωση της διάταξης του άρθρου 11 του Συντάγματος. Ο πολιτικός κόσμος της χώρας έχει την ευκαιρία να στείλει ένα μήνυμα υπευθυνότητας και, συγχρόνως, να αποδείξει ότι σέβεται τα δικαιώματα όλων ανεξαιρέτως των πολιτών.

πηγή: Εφημερίδα «Καθημερινή», 8/4/2012

Προνόμια πρώην πρωθυπουργών

Κώστας Χρυσόγονος, Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου στο Τμήμα Νομικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Οι επικείμενες βουλευτικές εκλογές θα διεξαχθούν με βάση έναν εκλογικό νόμο (π.δ. 96/2007) ο οποίος περιέχει διατάξεις αμφίβολης συνταγματικότητας. Σ' αυτές συγκαταλέγεται το άρθρο 72 παρ.8 που «θεωρεί», κατά αμάχητο τεκμήριο, ότι οι πρώην πρωθυπουργοί, εφόσον η κυβέρνησή τους είχε λάβει την εμπιστοσύνη της Βουλής, λαμβάνουν σταυρούς προτίμησης το σύνολο των έγκυρων ψηφοδελτίων του συνδυασμού όπου μετέχουν σε κάθε (!) επόμενη εκλογική

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Η συμφωνία διάσωσης της Ελλάδας και η τελεολογική προσέγγιση», Mike Dorf
- «Για τις διαδηλώσεις στο ιστορικό κέντρο», Γιώργος Καμίνης
- «Προνόμια πρώην πρωθυπουργών», Κώστας Χρυσόγονος
- «Πανεπιστημιακή παραλυσία», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Προς ένα νέο πολιτικό σύστημα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος

αναμέτρηση. Με άλλες λέξεις, εάν το κόμμα ενός πρώην πρωθυπουργού λάβει έστω και μία βουλευτική έδρα στην εκλογική περιφέρεια στην οποία είναι αυτός υποψήφιος, τότε η έδρα θα καταληφθεί οπωσδήποτε από εκείνον, κατ' αποκλεισμό όλων των συνυποψηφίων του.

Στην πραγματικότητα επομένως δεν πρόκειται καν για εκλογή, αλλά για διορισμό του πρώην πρωθυπουργού ως «αριστίνδην» βουλευτή, απευθείας από τον εκλογικό νόμο. Κάθε τέτοιος διορισμός είναι εξ ορισμού αντιδημοκρατικός, αφού εμπεριέχει ένα «αριστοκρατικό» στοιχείο, ενώ ο νόμος εμφανίζεται έτσι να αδιαφορεί για την κρίση των ψηφοφόρων και ειδικότερα για το ενδεχόμενο αυτοί να θέλουν να αποδοκιμάσουν τον βίο και την πολιτεία των πρώην πρωθυπουργών.

Εκτός όμως από αντιδημοκρατική, η διάταξη του άρθρου 72 παρ.8 του εκλογικού νόμου είναι σήμερα πια προκλητική για τη νοημοσύνη του μέσου Έλληνα, αφού με αυτή θα επιβραβευτούν στις προσεχείς εκλογές ως «αριστεύσαντες» οι δύο κληρονομικοί πρωθυπουργοί της περιόδου 2004-2011, οι οποίοι με τις πράξεις και παραλείψεις τους οδήγησαν τη χώρα στη «συντεταγμένη» χρεοκοπία.

Πρέπει βέβαια να επισημανθεί ότι η επίμαχη διάταξη του εκλογικού νόμου κρίθηκε κατά πλειοψηφία ως σύμφωνη με το Σύνταγμα με την απόφαση 4/2008 του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου. Ωστόσο το σκεπτικό της απόφασης εκείνης είναι έωλο, αφού στηρίζεται στην «κυρίαρχη και δεσπόζουσα θέση του πρωθυπουργού στο πολίτευμα της Προεδρευόμενης Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας». Πρόκειται για εμφανή παρανόηση, διότι κυρίαρχος, σύμφωνα με το άρθρο 1 του Συντάγματος, είναι ο ελληνικός λαός στο σύνολό του και όχι οποιοδήποτε μεμονωμένο άτομο.

Η υποκατάσταση του πρωθυπουργού στη θέση του κυρίαρχου λαού παραπέμπει στα ιδεολογήματα του βοναπαρτισμού, ο οποίος ήταν ως γνωστόν μια μορφή δικτατορίας, και όχι σε δημοκρατικό πολίτευμα. Περαιτέρω όμως το σκεπτικό της απόφασης 4/2008 είναι και εκτός θέματος, αφού σημασία σε δημοκρατικές εκλογικές διαδικασίες δεν έχει και δεν πρέπει να έχει το τι ήταν ο καθένας στο παρελθόν, αλλά πόσο τον προτιμούν οι συμπολίτες του την ημέρα των εκλογών.

Είναι πιθανό να δοθεί στο Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο η ευκαιρία να διορθώσει τη δικαστική αυτή πλάνη, με την υποβολή ένστασης από πρόσωπα που θα έχουν έννομο συμφέρον (δηλαδή οποιονδήποτε εκλογέα των αντίστοιχων περιφερειών) κατά της προδιαγραφόμενης ως βέβαιης «εκλογής»-τοποθέτησης εκ του νόμου των πρωταιτίων της χρεοκοπίας στη νέα Βουλή.

Πέρα και ανεξάρτητα όμως από αυτό, θα αποτελούσε

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Η συμφωνία διάσωσης της Ελλάδας και η τελολογική προσέγγιση», Mike Dorf
- «Για τις διαδηλώσεις στο ιστορικό κέντρο», Γιώργος Καμίνης
- «Προνόμια πρώην πρωθυπουργών», Κώστας Χρυσόγονος
- «Πανεπιστημιακή παραλυσία», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Προς ένα νέο πολιτικό σύστημα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος

στοιχειώδη επίδειξη δημοκρατικής ευαισθησίας εκ μέρους του κοινοβουλευτικού νομοθέτη η κατάργηση του σκανδαλώδους εκλογικού προνομίου των πρώην πρωθυπουργών.

πηγή: Εφημερίδα «ΕΘΝΟΣ», 2/4/2012

Πανεπιστημιακή παραλυσία

Ξενοφών Κοντιάδης, Καθηγητής Δημοσίου Δικαίου, Κοσμήτορας Σχολής Κοινωνικών Επιστημών Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, Επιστ. Δ/ντης Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου

Η μεταρρύθμιση στην ανώτατη εκπαίδευση δεν έχει παύσει, δύο χρόνια τώρα, να απασχολεί τον δημόσιο διάλογο. Αντί μετά την ψήφιση του νόμου Διαμαντοπούλου, με ευρεία κοινοβουλευτική συναίνεση, να αμβλυθεί η αντιπαράθεση ανάμεσα στους υποστηρικτές και τους πολέμιούς του, αντίθετα το πρόβλημα μετατοπίστηκε από τη θέσπιση στην εφαρμογή του, καθώς σε κανένα πανεπιστήμιο δεν πραγματοποιήθηκαν εκλογές για την ανάδειξη Συμβουλίων, δηλαδή των νέων οργάνων διοίκησης που εισήγαγε ο νόμος. Αυτό οφείλεται σε ηθικοπολιτικά και νομικά αβάσιμες κινητοποιήσεις ομάδων φοιτητών και διδασκόντων, με αποτέλεσμα να μπλοκάρονται ταυτόχρονα οι αλληλένδετες διαδικασίες για την εκλογή άλλων οργάνων και για τη θεσμοθέτηση των κανονισμών λειτουργίας των Ιδρυμάτων. Ταυτόχρονα, εκκρεμεί στο ΣτΕ η απόφαση για τη συνταγματικότητα του νόμου.

Δεν έχει νόημα να υπεισέλθει κανείς για άλλη μία φορά στην ουσία ενός διαλόγου που έγινε πλέον τετριμμένος. Αποδείχθηκε ότι, από ένα σημείο και πέρα, η αντιπαράθεση έπαυσε να διεξάγεται βάσει επιχειρημάτων και απέκτησε τον χαρακτήρα πολιτικής «βεντέτας», όπου καθένας θεωρείται υποχρεωμένος να τοποθετηθεί και η θέση του αυτόματα ερμηνεύεται ως κριτήριο ταυτοποίησης σε ένα ευρύτερο πλαίσιο κοινωνικών-πολιτικών αντιλήψεων αλλά και σε μια λογική εχθρού-φίλου.

Λίγες υπήρξαν οι περιπτώσεις μετά το 1974 όπου διαφωνίες πάνω σε μια δημόσια πολιτική απέκτησαν τέτοια δυναμική, διαρρηγνύοντας ακόμη και ανθρώπινες σχέσεις. Με τέτοια συμβολική και ιδεολογική λειτουργία περιβλήθηκαν στο παρελθόν σημαντικά ζητήματα, όπως η σχέση κράτους-εκκλησίας ή, παλαιότερα, το γλωσσικό. Νικητές και χαμένοι δεν μπορούν να υπάρξουν σε αυτή τη διαμάχη, εκτός από τα ίδια τα ελληνικά πανεπιστήμια, που υφίστανται μια άνευ προηγουμένου απαξίωση. Το μήνυμα που εξέπεμψε προς την ελληνική κοινωνία η αναγωγή της διαφωνίας σε μείζον

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Η συμφωνία διάσωσης της Ελλάδας και η τελεολογική προσέγγιση», Mike Dorf
- «Για τις διαδηλώσεις στο ιστορικό κέντρο», Γιώργος Καμίνης
- «Προνόμια πρώην πρωθυπουργών», Κώστας Χρυσόγονος
- «Πανεπιστημιακή παραλυσία», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Προς ένα νέο πολιτικό σύστημα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος

μεταρρυθμιστικό διακύβευμα ήταν ότι τα πανεπιστήμια, αδιακρίτως, πάσχουν από ανίατες ασθένειες και ότι οι αντιδράσεις απέναντι στη θέσπιση και εφαρμογή του νόμου είναι αντίστοιχου επιπέδου με το άνοιγμα του επαγγέλματος των οδηγών ταξί ή την κατάργηση συντεχνιακών προνομίων σε κάποιες ΔΕΚΟ. Κάτι τέτοιο ασφαλώς είναι και άδικο και παραπλανητικό.

Όταν η χώρα διανύει μια τόσο κρίσιμη περίοδο, αποτελεί παράλογη πολυτέλεια να «χύνεται αίμα» για μια νομοθετική μεταρρύθμιση που δυστυχώς στην πραγματικότητα, εάν τελικά εφαρμοστεί, θα μεταβάλει το τοπίο της ανώτατης εκπαίδευσης πολύ λιγότερο από όσο (θέλουν να) πιστεύουν τα δύο αντιμαχόμενα στρατόπεδα. Στο σημείο αυτό χρειάζεται λοιπόν ένας «οδικός χάρτης» εξόδου από την πανεπιστημιακή παραλυσία. Αφού η πρόταση να συνεχιστεί η διαβούλευση για την πραγματοποιηθείσα μεταρρύθμιση κινδυνεύει ευλόγως να θεωρηθεί ως ακύρωσή της στην πράξη, μόνη λύση αποτελεί να εφαρμοστεί ο νόμος έπειτα από αναγκαίες βελτιώσεις, να πέσουν οι τόνοι της αντιμαχίας και να ξεκινήσει ένας διάλογος για ουσιώδεις, ρηξικέλευθες αλλαγές, χωρίς πάντως να συνεχίσουν να λοιδороούνται τα πανεπιστήμια κατά τρόπο εθνικά επιζήμιο.

πηγή: Εφημερίδα «ΕΘΝΟΣ», 3/4/2012

Προς ένα νέο πολιτικό σύστημα

Χαράλαμπος Ανθόπουλος, Επ. Καθηγητής στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Κατά τη μεταπολιτευτική περίοδο το ελληνικό πολιτικό σύστημα λειτούργησε ως ένα αυστηρό δικομματικό σύστημα: δυο μόνο κόμματα και πάντοτε τα ίδια, δηλαδή η ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ, ήταν σε θέση να διεκδικήσουν την απόλυτη πλειοψηφία των εδρών στη Βουλή, και ένα από αυτά πάντοτε την αποκτούσε, με εξαίρεση τις δύο εκλογές του 1989, και κυβερνούσε μόνο του. Θεωρητικά, τα δικομματικά συστήματα είναι τα λιγότερο κομματοκρατικά και τα περισσότερο αποτελεσματικά. Στην Ελλάδα συνέβη ακριβώς το αντίθετο: η «πλειοψηφική δημοκρατία» της μεταπολίτευσης ήταν στον μέγιστο βαθμό κομματοκρατική και αναποτελεσματική.

Καμία νοσταλγία, λοιπόν, για τον δικομματισμό, τους παντοδύναμους πρωθυπουργούς και τις μονοκομματικές κυβερνήσεις. Η αποτυχία του δικομματικού συστήματος είναι τόσο μεγάλη που φαίνεται να οδηγεί σε έναν ακραίο πολυκομματισμό με οκτώ ή και περισσότερα κόμματα στη νέα Βουλή. Η Ελλάδα εισέρχεται, λοιπόν, αργοπορημένη στην

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Η συμφωνία διάσωσης της Ελλάδας και η τελεολογική προσέγγιση», Mike Dorf
- «Για τις διαδηλώσεις στο ιστορικό κέντρο», Γιώργος Καμίνης
- «Προνόμια πρώην πρωθυπουργών», Κώστας Χρυσόγονος
- «Πανεπιστημιακή παραλυσία», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Προς ένα νέο πολιτικό σύστημα», Χαράλαμπος Ανθόπουλος

εμπειρία της πολυκομματικής πολιτικής, με γέφυρα την κυβέρνηση του Λουκά Παπαδήμου. Η πολυκομματική πολιτική έχει τους δικούς της «κανόνες του παιχνιδιού» που θα πρέπει ταχύρρυθμα να αφομοιώσουν οι πολιτικές δυνάμεις και να κατανοήσουν οι πολίτες. Σε ένα πολυκομματικό σύστημα οι εκλογές δεν βγάζουν κυβέρνηση. Ο σχηματισμός της κυβέρνησης είναι αποτέλεσμα μετεκλογικών πολιτικών διαπραγματεύσεων μεταξύ των κομμάτων και η μορφή της είναι κατά κανόνα μια κυβέρνηση συνασπισμού. Για τα κόμματα που συγκροτούν τον κυβερνητικό συνασπισμό δεν έχει πλέον τόση σημασία το εκλογικό τους πρόγραμμα, αφού αυτό αναγκαστικά τροποποιείται μέσα στο πλαίσιο της «συμφωνίας συνασπισμού». Τα τρία ή τέσσερα τριήμερα που προβλέπει το άρθρο 37 Συντ. δεν αρκούν για τη διατύπωση ολοκληρωμένων «συμφωνιών συνασπισμού».

Το ζήτημα αυτό θα πρέπει να αντιμετωπισθεί στην επόμενη αναθεώρηση του Συντάγματος. Ουσιώδες στοιχείο της «συμφωνίας συνασπισμού» είναι η επιλογή του προσώπου του πρωθυπουργού. Το κόμμα που έχει τη μεγαλύτερη εκλογική δύναμη έχει κατ' αρχήν το προβάδισμα. Ωστόσο, αν η διαφορά του από το άλλο ή τα άλλα κόμματα του κυβερνητικού συνασπισμού δεν είναι αρκετά μεγάλη, είναι εύλογες και άλλες λύσεις π.χ. η εναλλαγή στην πρωθυπουργία (rotation) ή η επιλογή τρίτου προσώπου. Πάντως, η ύπαρξη του bonus των 50 εδρών ενισχύει αντικειμενικά την αξίωση του πρώτου κόμματος για την πρωθυπουργία. Είναι ένα άλλο ζήτημα η συνταγματικότητα της πρόβλεψης αυτής σε ένα πολυκομματικό περιβάλλον. Διότι αν το κόμμα της σχετικής πλειοψηφίας στη Βουλή παραμένει τέτοιο ακόμη και μετά το bonus, τότε η ρύθμιση αυτή δεν έχει εύλογη συνταγματική αιτία. Η σταθερότητα των κυβερνήσεων συνασπισμού προϋποθέτει την πειθαρχία των κομμάτων του κυβερνητικού συνασπισμού στη Βουλή. Η διαφοροποίηση των βουλευτών των κομμάτων αυτών σε κρίσιμα ζητήματα απειλεί την ίδια την ύπαρξη του κυβερνητικού συνασπισμού.

Τέλος, θα πρέπει να επισημανθεί ότι σε ένα πολυκομματικό σύστημα οι επαναλαμβανόμενες εκλογές με πρόωρη διάλυση της Βουλής σπανίως οδηγούν σε αυτοδυναμίες. Η λύση στο πολιτικό πρόβλημα της χώρας θα πρέπει να δοθεί από τη Βουλή που θα προκύψει από τις εκλογές της 6ης Μαΐου.

πηγή: Εφημερίδα «ΕΘΝΟΣ», 18/4/2012

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Προγράμματα

- «Έντυπος πολύγλωσσος Οδηγός Πρόληψης σε θέματα υγείας για την πληροφόρηση και την ευαισθητοποίηση των μεταναστών»

Εκδηλώσεις

- «Κράτος, Δημοκρατία και Σύνταγμα στην εποχή της κρίσης», Ινστιτούτο Goethe Αθηνών, Τρίτη 22 Μαΐου 2012, ώρα 19:00

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Προγράμματα

- «Έντυπος πολύγλωσσος Οδηγός Πρόληψης σε θέματα υγείας για την πληροφόρηση και την ευαισθητοποίηση των μεταναστών»

Ο Οδηγός Πρόληψης, μεταφρασμένος σε δέκα γλώσσες, αποσκοπεί στην καλύτερη πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση των μεταναστών σε θέματα δημόσιας υγείας με την παροχή πληροφόρησης σε δέκα γλώσσες. Ο Οδηγός παρέχει έγκυρη, απλουστευμένη και στοχευμένη πληροφόρηση σχετικά με βασικές ασθένειες ή κινδύνους που απειλούν το μεταναστευτικό πληθυσμό, τη βασική δομή και διάρθρωση του ελληνικού συστήματος υγείας, τα δικαιώματα των μεταναστών ως προς την προστασία της υγείας και τα μέσα που διαθέτουν για να διασφαλίσουν τα δικαιώματά τους. Ο Οδηγός θα διανεμηθεί σε 13 περιοχές της χώρας.

Εκδηλώσεις

- Κράτος, Δημοκρατία και Σύνταγμα στην εποχή της κρίσης. Συζήτηση με αφορμή την έκδοση των πέντε πρώτων βιβλίων της σειράς «Σύγχρονοι Στοχαστές για τη Δημοκρατία και το Σύνταγμα»
Ινστιτούτο Goethe Αθηνών, 22 Μαΐου 2012, ώρα 19:00

Ομιλητές

Paolo Ridola, Καθηγητής Πανεπιστημίου La Sapienza, Ρώμη

Γιάννης Δρόσος, Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

Αντώνης Μανιτάκης, Καθηγητής Αριστοτελείου

Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Μιχάλης Σπουρδαλάκης, Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

Γιάννης Α. Τασόπουλος, Αν. Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

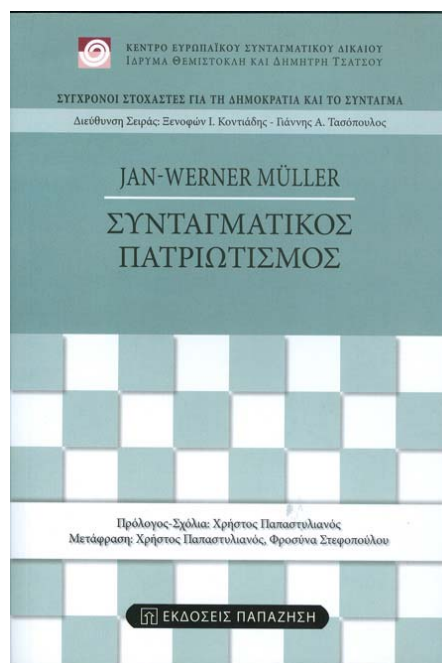
Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Νέα βιβλία

- Jan-Werner Müller, «Συνταγματικός πατριωτισμός»

Νέα βιβλία

- Jan-Werner Müller, «Συνταγματικός πατριωτισμός», Σειρά: Σύγχρονοι Στοχαστές για τη Δημοκρατία και το Σύνταγμα, Πρόλογος-Σχόλια: Χρήστος Παπαστυλιανός, Μετάφραση: Χρήστος Παπαστυλιανός, Φροσύνα Στεφοπούλου, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2012, 243 σελ.

«ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΩΤΙΣΜΟΣ»: Η έκφραση ηχεί ως οξύμωρο σχήμα. Τα Συντάγματα χρησιμεύουν, εξ ορισμού, για να περιορίζουν την πολιτική εξουσία και για να καθιστούν την εξουσία απρόσωπη· ο πατριωτισμός νοείται ως μία δύναμη η οποία κινητοποιεί άνδρες και γυναίκες για την επίτευξη πολιτικών στόχων, υποβάλλοντάς τους σε προσωπικές θυσίες. Ως ‘συνταγματικός πατριωτισμός’ –όπως γίνεται αντιληπτός από τους θεωρητικούς που εισήγαγαν αρχικά την έννοια και όπως νοείται στο παρόν δοκίμιο– ορίζεται η έννοια σύμφωνα με την οποία η πολιτική δέσμευση πρέπει να επικεντρώνεται στους κανόνες, τις αξίες, και εμμέσως, τις διαδικασίες ενός φιλελεύθερου και δημοκρατικού συντάγματος.

Ο συνταγματικός πατριωτισμός προσφέρει ένα όραμα που διαφέρει και από τον εθνικισμό και από τον κοσμοπολιτισμό, αλλά επίσης και από το ρεπουμπλικανικό πατριωτισμό, όπως γίνεται παραδοσιακά αντιληπτός στην ιστορία της υπό την ευρεία έννοια ευρωπαϊκής πολιτικής σκέψης».

Jan-Werner Müller